

Wojciech Chudziak, Małgorzata Grupa, Paweł Gurtowski, Dariusz Poliński, Jerzy Olczak

Gronowo, gm. Lubicz, woj. toruńskie,
St. 1 i 2, AZP 30-45/86

Informator Archeologiczny : badania 24, 74-75

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W miejscu przełożenia belek zarejestrowano również pozostałości słupa drewnianego. Konstrukcje wypełniał gliniasty piasek. Drewno było źle zachowane — najczęściej w postaci smużek i negatywów. Podstawy wału nie zdołano osłaniać. W obrębie nasypu i konstrukcji wału znaleziono kilkadziesiąt fragmentów ceramiki z faz C — D i kości zwierzęce.

Badania zakończono.

Gniezno, woj. poznańskie
St. 15d (ul. Kolegiaty 4/4a)
AZP 50-34/—

Muzeum Początków Państwa Pol-
skiego w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Tomasz Sawicki. Finansowało M.P.P.P. w Gnieźnie. Drugi sezon badań. Góra Lecha — grodzisko (część północno-wschodnia). Okres wczesnośredniowieczny, późnośredniowieczny i nowożytny.

Badania stanowiły kontynuację prac wykopaliskowych przeprowadzonych w 1984 r. w wykopie budowlanym na ul. Kolegiaty nr 4. Wówczas, pod profilem północnym, odkryto część łukowato ułożonej podwalny kamiennej obiektu architektonicznego (baszty?). Istnienie tegoż fundamentu, w formie bardziej rozległej, potwierdziły również: relacje robotników budujących w latach siedemdziesiątych sąsiedni dom na ul. Kolegiaty 4a; wiercenia geologiczne (1983 r.) i badania struktur podpowierzchniowych SIR-8 (1984 r.). Obecny wykop założono na osi E-W w przesmyku między wyżej wymienionymi domami (ar 97). Długość wykopu: 7 m, szer. 2-4 m. Na głębokości 0,5-1,6 m natrafiono na interesujący nas fundament zachowany wraz z lekko łukowatą krawędzią wschodnią. Krawędzi zachodniej nie osiągnięto — wykraczała poza obręb wykopu. Do budowy fundamentu użyto średniej wielkości kamieni polnych i wtórnie użytych kostek romańskich ułożonych bez użycia zaprawy. Kamienie pokrywała przemieszana ziemia z fragmentami cegieł gotyckich i materiałem z XI — XV/XVI w. (przeważa XV/XVI w.). Stopę fundamentu uchwycono na głębokości 1,7—2,05 m. Posadowiono ją na podsypce z drobnych okrzesków kamiennych i grudek zaprawy wykorzystanych wtórnie z zalegającej w części wschodniej wykopu wczesnośredniowiecznej (ok. XII w.) warstwy rumoszu. Pod rumoszem, tj. na głębokości ok. 1,6 — 2,2 m zarejestrowano warstwę kulturową silnie nasyoną szczątkami organicznymi (całkowicie zbutwiałe drewno) i ceramiką z fazy E₁₋₂. Warstwa ta pokrywała strop nasypu wału obronnego charakteryzujący się występowaniem gliniastego piasku, słabo wypalonej polepy i drobnych kamieni polnych ułożonych na wzór bruku.

Z przyczyn technicznych eksplorację zakończono na głębokości ok. 2,4 m.

Zgodnie z wstępnymi ustaleniami, opisany powyżej fundament można łączyć z reliktnami XIII wiecznej architektury obronnej (pozostałości zamku księcia Władysława Odonica?).

Badania będą kontynuowane.

**Gronowo, gm. Lubicz woj. to-
rańskie St. 1 i 2 AZP 38-
45/86,—**

Uniwersytet Mikołaja Kopernika In-
stytut Archeologii i Etnografii Za-
kład Archeologii Średniowiecza
i Czasów Nowożytnych w Toruniu

Badania prowadził mgr Wojciech Chudziak (autor sprawozdania) przy współudziale mgr mgr Małgorzaty Grupy, Pawła Gurtowskiego oraz Dariusza Polnińskiego, pod kierownictwem naukowym doc. dr Jerzego Olczaka. Czwarty sezon badań. Prace finansowane z programu badań podstawowych (RPBP 11.8. „Grunwald”). Grodzisko wczesno- i późnośredniowieczne (VII/VIII-VIII, XI, XIII-XV wiek) oraz osada podgrodowa (VII-XI wiek).

Celem badań była przede wszystkim eksploracja południowo-zachodniej części grodziska oraz ustalenie zasięgu osady podgrodowej.

Stanowisko 1 — grodzisko. Założono trzy wykopy badawcze o łącznej powierzchni około 45 m². Wykopy 8/90 oraz 10/90 usytuowano w południowo-zachodniej części grodziska, na styku wału i majdanu; natomiast wykop 9/90 założono po stronie wschodniej obiektu, bezpośrednio na wschód od wykopu 7/89 z poprzedniego sezonu badań. W wykopach 9/90 oraz 10/90 stwierdzono złożony układ nawarstwień kulturowych o miąższości około 4 m, na które składały się m.in. warstwy demolacyjno-rumowiskowe — pozostałości wału obronnego z XI wieku oraz — relatywnie starsze od nich — warstwy niwelacyjne związane z osadnictwem wcześniejszym. Bezpośrednio na ich stropie odsłonięto warstwę spalenizny, na podstawie której wyznaczono poziom osadniczy z okresu późnego średniowiecza. W wykopie 9/90 stwierdzono natomiast piaszczysty nasyp wału XI-wiecznego oraz zalegającą bezpośrednio pod nim warstwę osadniczą z VII/VIII-VIII wieku.

Odkryto kilkaset fragmentów ceramiki naczyniowej, głównie z okresu wczesnośredniowiecznego oraz kilkadziesiąt kości zwierzęcych.

Stanowisko 2 — osada podgrodzowa. Założono 61 wykopów badawczych, obejmujących około 200 m² powierzchni stanowiska. Odkryto kolejnych 40 obiektów kulturowych o zróżnicowanej chronologii i funkcji (m.in. jamy dziegciarskie i wędzarskie). Na uwagę zasługuje tu zwłaszcza odstonięcie pieca garncarskiego (?) jednokomorowego z poziomym ciągiem ognia, wkopanego około 1 m w płaszczysty calec (obiekt 94).

Na stanowisku odkryto kilka tysięcy fragmentów ceramiki naczyniowej, fragment kamienia żarna, przesiłki gliniane, szydła kościane, kabłączek skroniowy oraz liczne kości zwierzęce. Materiały zabytkowe znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu.

Ponadto na stanowisku i w najbliższej okolicy przeprowadzono badania paleogeograficzne i paleoprzyrodnicze (m.in. wykonano, datowany radiowęglowo, profil palinologiczny obejmujący osady z okresu subatlantyckiego).

Badania powinny być kontynuowane.

Grzybowo, gm. Września woj.
poznańskie St. 1, 2 AZP 53-
34/30, 31

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół
Nauk Komisja Archeologiczna

Badania prowadził mgr Mariusz J. Tuszyński (autor sprawozdania), we współpracy z dr. Olgierdem W. Brzeskim (Kanada), pod kierunkiem prof. dr hab. Zofii Kurnatowskiej. Finansował dr Olgierd W. Brzeski za pośrednictwem Komisji Archeologicznej PTPN. Pierwszy sezon badań. Zespół osadniczy (X-XI wieku), ślady osadnictwa starszego (m.in. neolitycznego).

Zespół osadniczy składa się z grodziska oraz osad usytuowanych po jego wschodniej i południowej stronie. Grodzisko leży na lewym brzegu rzeczki Strugi, ok. 400 m od Szkoły Podstawowej (dawnego dworku Lutomskich).

Stanowisko 1 — grodzisko wklęsłe zbliżone do prostokąta o zaokrąglonych narożnikach, o powierzchni wnętrza ok. 2,5 ha i bardzo dobrze zachowanych wałach (do wysokości 9 m) zwłaszcza w partiach wschodniej. Od wschodu, mniej więcej w połowie, głębokie wklęsnięcie — ślad po bramie?, od północy ramiona wałów, mniej więcej w połowie tego odcinka mijają się; być może w tym miejscu także znajdowała się brama. Obecna droga na majdan grodziska (pole uprawne), przecinająca wał w części zachodniej była, jak się wydaje, przeprowadzona w okresie nowożytnym. Grodzisko otoczone jest fosą połączoną z rzeczką płynącą po jego zachodniej stronie. W północno-wschodnim narożniku majdanu znajduje się stawek o powierzchni 2-3 arów. Badania wykopaliskowe poprzedziły wiercenia zrealizowane w roku poprzednim. W oparciu o wstępną analizę wyników wierceń wytyczono ciąg wykopów przecinających majdan w kierunku południe-północ. Zlokalizowano także jeden wykop na wałe, w miejscu, w którym przecina go droga prowadząca do grodziska.

Majdan — wytyczono 4 wykopy o wymiarach 3 x 5 m (wykop 2 poszerzono 1 x 2 m). W wykopach 1 i 2 uchwycono warstwy kulturowe o miąższości do 0,7 m, w ostatnim wykopie (wykop 4) ponad 2 m. W wykopach 1, 2 i 3 uchwycono 7 obiektów, tylko 2 z nich wyeksplorowano niemal w całości (pozostałe wchodziły w profile). W stropie ich plany były zbliżone do prostokątów o wymiarach: nr 4 — 2 x 3,4 m, nr 3 — 1,8 x 2,8 m, ich zagłębienie sięgało do 0,6 m. Wypełniska obiektów stanowiła czarno-brunatna próchnica, przy dnie i obrzeżach bardzo przesycona zwęglonym drewnem. W obu obiektach występowały kamienie, które nie tworzyły czytelnych układów, a także liczne kości zwierzęce. Z obiektów tych wydobyto kilka tysięcy ułamków ceramiki, 7 szydeł kościanych, 2 noże żelazne, przesiłki gliniane oraz leżące na wtórnym złożu narzędzia krzemienne. Oba obiekty są, jak się wydaje, pozostałościami budowli mieszkalnych. Na podstawie analizy wyników badań wiertniczych stwierdzono, że na znacznej powierzchni w północno-zachodniej części majdanu (ok. 1/4 całości) znajduje się niecka, w której calec zalega 2 m poniżej calca na pozostałej części majdanu. W wykopach 3 i 4 uchwycono południową krawędź tej niecki w postaci warstw kulturowych o znacznej miąższości ze śladami konstrukcji drewnianych o niejasnym charakterze.

Wał — wstępnie rozpoznano jego nawarstwienia dzięki wybraniu śmietniska założonego w miejscu gdzie usytuowano, prawdopodobnie w okresie międzywojennym, zagłębioną piwniczkę. Uzyskano dzięki temu część jego profilu, na podstawie którego można stwierdzić, że wał na tym odcinku był co najmniej dwufazowy. W jądrze wału pierwszej fazy nie stwierdzono śladów konstrukcji drewnianych, w jego poszerzeniu (faza II) uchwycono przy spągu ślady konstrukcji drewnianych — prawdopodobnie rusztowych. Z grodziska pochodzi kilkanaście tysięcy ułamków ceramiki i tak: w obiekcie nr 4 23% ułamków pochodzi z naczyń obtaczanych całkowicie, pozostałe z naczyń grubej roboty; w wypełnisku niecki 42% uł. pochodzi z naczyń obtaczanych całkowicie, pozostałe z naczyń grubej roboty; warstwy zalegającej na zboczu I fazy wału 90% ułamków pochodzi z naczyń obtaczanych całkowicie, pozostałe z naczyń grubej roboty. Wśród ponad 70 zabytków wydzielonych naliczniejszą grupę stanowiły zabytki krzemienne które znajdowano we wszystkich warstwach a nawet obiektach, następnie szydła (12), fr. przedmiotów żelaznych (14), 3 przesiłki, 2 noże żel., 2 oselki.

Stanowisko 2 — po południowej stronie grodziska. Podczas pogłębiania rowu melloracyjnej-